

18. Chase, Richard B. *Production and Operations Management: Manufacturing Services* / Richard B. Chase, Nicholac J. Aquilano. – 7th ed. – Boston, Massachusetts: Irwin, 1995. – 853 p.

19. Заяць Т. Продуктивність людських ресурсів України та регіональні можливості її забезпечення / Т. Заяць // *Україна: аспекти праці*. – 2004. – №3. – С. 25–29.

20. Болотіна Н. Б. *Трудове право України: підруч.* / Болотіна Н. Б. – 2-ге вид., стер. – К.: Вікар, 2004. – 725 с.

УДК 349.22(477)

А. С. КОЛОТІК,

*ст. наук. співроб. НДЛ з розроблення
законодавчих та інших нормативноправових актів ХНУВС*

ПЕНСІЙНА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА МІСЦЕ В НІЙ СПЕЦІАЛЬНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Сьогодні в Україні продовжується пенсійна реформа, яка почалася з уведенням у дію 1 січня 2004 р. двох кардинально нових пенсійних законів – Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 р. та Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 9 липня 2003 р. Ці закони змінили підвалини пенсійного забезпечення, перевівши його на страхові засади.

Ідею запровадження пенсійного страхування підтримали відомі вчені. Так, Т. К. Миронова вказує, що основою пенсійної системи повинне стати обов'язкове державне страхування. Саме система обов'язкового пенсійного страхування повинна гарантувати досягнення середнього рівня пенсійного забезпечення, а шляхом розвитку добровільного пенсійного страхування держава повинна створити умови, за яких громадяни можуть забезпечити собі право на більш високий розмір пенсії [1, с. 55]. М. Л. Захаров та Е. Г. Тучкова називають кілька причин, що стали приводом до створення системи державного пенсійного страхування. По-перше, виникла об'єктивна потреба переглянути укорінене в суспільстві уявлення про природу обов'язкового пенсійного страхування, його відродження і практична реалізація. По-друге, необхідно підвищити рівень реальних доходів пенсіонерів. По-третє, слід запобігати витоку пенсійних страхових коштів і забезпечити їх використання

тільки для пенсійного забезпечення застрахованих і їхніх сімей [2, с. 20].

Слід погодитися з відомими фахівцями, зазначивши, що пенсійне страхування дозволяє уникнути так званої «зрівнялівки», запобігти тому, що працівники не зроблять протягом своєї трудової діяльності достатніх заощаджень для задоволення своїх потреб у майбутньому, після припинення трудової діяльності. Як правильно відзначив експерт із пенсійних питань проекту ТАСІС М. Сайлер, скорегувати заощадження самих громадян на пізніх стадіях дуже важко [3, с. 40].

Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» система пенсійного забезпечення в Україні має три рівні. Перший рівень — солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах солідарності і субсидування та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду на умовах та в порядку, передбачених цим Законом. Другий рівень — накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій та одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених законом. Третій рівень — система недержавного пен-

сійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень із метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення.

Слід одразу звернути увагу на те, що з цих трьох рівнів повноцінно функціонує тільки перший. Запровадженню накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування заважає кілька факторів, серед яких найважливішими є нестача коштів та недостатній рівень щорічного зростання ВВП (що має становити не менше 2 %).

На наш погляд, не зовсім коректно називати ці три рівні системою пенсійного забезпечення, оскільки в основі них лежать страхові засади. Більш правильним буде називати їх системою пенсійного страхування.

Вважаємо, що сьогодні термін «пенсійна система» не відповідає системі пенсійного страхування: поряд із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 р. та Законом України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 9 липня 2003 р. діють інші законодавчі акти, які закріплюють особливості пенсійного забезпечення окремих категорій працівників і встановлюють інші засади фінансування пенсій.

Слід зазначити, що фахівці в галузі права соціального забезпечення по-різному визначають поняття «пенсійна система». Так, М. Л. Захаров зазначає, що пенсійна система становить собою складне системне утворення, з об'єктивно сформованою структурою, що виражає її внутрішню єдність і зміст, взаємодія елементів якої обумовлює її специфічну властивість як цілісного правового об'єкта [4, с. 16]. М. Г. Седельникова розрізняє пенсійну систему у вузькому та широкому розумінні. Так, на її думку, пенсійна система у вузькому розумінні – це сукупність встановлених державою, муніципальними утвореннями та організаціями регулярних грошових виплат, які надаються громадя-

нам, що досягли пенсійного віку, визнані інвалідами або втратили годувальника, а також відносин із приводу надання таких виплат. Пенсійна система в широкому розумінні включає не тільки пенсії, але й інші форми матеріального забезпечення осіб, що досягли встановленого віку, що є інвалідами, а також родин, що втратили годувальника [5, с. 19].

Щоб сформулювати пенсійну систему, передусім необхідно визначитися з терміном «система». Так, у Філософському енциклопедичному словнику термін «система» тлумачиться як сукупність елементів, що знаходяться у певних відносинах і зв'язках один з одним та утворюють певну цілісність, єдність [6, с. 610].

На думку А. Г. Спіркіна, система — це внутрішньо організована на основі того або іншого принципу цілісність, у якій всі елементи настільки тісно пов'язані один з одним, що становлять стосовно навколишніх умов і інших систем певну єдність. Елемент системи – мінімальна одиниця в складі даного цілого, що виконує в ньому певну функцію. Системи можуть бути простими і складними. Елементи складної системи самі розглядаються як системи. Системами є й живий організм, і кібернетичний пристрій, і громадська структура, і наукова теорія, і Всесвіт, і атом. Кожне явище входить до тієї або іншої системи, але не будь-яка сукупність явищ являє собою систему. Так, кожна людина входить до тієї або іншої системно організованої соціальної групи, але сукупність глядачів на одному кіносеансі системою не є [7, с. 179].

На щільність зв'язку між елементами системи як ознаку систем указувало багато авторів. Так, на думку В. Б. Авер'янова, важливе значення для кожної системи мають зв'язки між її компонентами. За допомогою таких зв'язків соціальна система одержує основну властивість – цілісність. Тільки наявність конструктивних зв'язків між елементами робить об'єкт системою, – зазначає вчений [8, с. 11]. В. Г. Афанасьєв підкреслює, що в системі зв'язок між компонентами настільки тісний і органічний, що зміна деяких із них,

тим більше суттєвих, обов'язково викликає ту чи іншу зміну інших компонентів, до того ж, нерідко й системи в цілому. Наявність такої тісної взаємодії, органічного зв'язку компонентів і зумовлює те, що, взаємодіючи із середовищем, цілісна система завжди виступає як щось єдине. Це відбувається тому, що зв'язок компонентів цілісної системи значно стійкіший порівняно зі зв'язком цієї системи або її окремих компонентів з іншими матеріальними утвореннями [9, с. 25].

Відомий теоретик у галузі систем В. Н. Садовський в одній зі своїх робіт зазначав, що властивості системи проявляються не просто як сума якостей окремих складових елементів, а визначаються також наявністю і специфікою зв'язку між елементами, тобто конституюються як інтеграційні властивості системи як цілого. Наявність зв'язків і відношень між елементами системи і породжувані ними інтеграційні, цілісні її якості забезпечують відносно самостійне, відокремлене функціонування (а в деяких випадках і розвиток) системи [10, с. 83 – 84].

Слід зазначити, що в літературі не має однаковості щодо визначення ознак даного явища. Наприклад, Ю. М. Козлов виділяє такі ознаки системи: а) сукупність взаємопов'язаних, тісно взаємодіючих елементів, відносно самостійних за функціональним принципом; б) внутрішня організованість системи, що перетворює її в єдине цілісне явище зі спільною метою [11, с.7]. На думку Р. В. Ігоніна, система має такі ознаки: 1) доцільність, тобто прагнення до досягнення конкретної загальної системи; 2) структурованість, відносна внутрішня організація (самостійність) множинності компонентів (елементів); 3) єдність та цілісність складових компонентів (елементів); 4) входження як підсистеми до системи більш високого порядку [12, с. 335]. І. В. Блауберг і Е. Г. Юдін до ознак системи відносять: 1) цілісність системи; 2) наявність у системі двох або більше типів зв'язків (просторових, функціональних, генетичних та інших); 3) структурну організацію системи, наявність рів-

нів та їх ієрархію; 4) управління; 5) мету і доцільний характер організації; 6) самоорганізацію, функціонування та розвиток [13, с. 61 – 64]. В. С. Тюхтін до основних характеристик системи відносить: 1) елементи, які мають реальні обов'язки між собою; 2) наявність саме системоутворюючих, а не будь-яких зв'язків; 3) неадитивність властивостей системи якостям її окремих елементів [14, с. 48 – 49].

Таким чином, якщо говорити про пенсійну систему як різновид систем, то серед її елементів особливе місце посідають пенсії, оскільки саме навколо них і організуються різноманітні зв'язки. З огляду на це вважаємо за необхідне дати визначення терміна «пенсія». Слід зауважити, що впродовж існування даного виду соціального забезпечення підходи до його тлумачення були доволі різними. Так, родоначальник права соціального забезпечення В. С. Андреев у роботі «Социальное обеспечение в СРСР» (1969 р.) вказує, що пенсія – це щомісячна виплата з фондів для непрацездатних, що призначається громадянам у зв'язку з досягненням певного віку, інвалідністю, втратою годувальника та вислугою років, пов'язану з певним видом минулої суспільно корисної діяльності, у розмірах, які звичайно співвідносяться з минулим заробітком особи [15, с. 15]. А. Д. Зайкін у роботі «Правоотношения по пенсионному обеспечению» (1974 р.) зазначає, що під пенсією слід розуміти щомісячну соціально-аліментарну виплату, яка призначається особам, що втратили годувальника чи іншим категоріям громадян у зв'язку з їх минулою суспільно корисною діяльністю, у розмірі, співвідносному з оплатою праці, і яка є основним джерелом існування [16, с. 122 – 123]. І. В. Гуцин у роботі «Советское право социального обеспечения: вопросы теории» (1982 р.) пише, що пенсії – це щомісячні виплати аліментарного характеру за рахунок засобів держави і колгоспів, акумульованих у відповідних фондах суспільного споживання, які здійснюються на підставі вислуги років, інвалідності, досягнення певного віку, втрат годувальника,

обумовлені певною тривалістю суспільно-корисної діяльності, у розмірах, що залежать від минулого заробітку працівника [17, с. 40].

Сучасні українські правознавці, досліджуючи проблеми пенсійного забезпечення, трохи по-іншому визначають поняття «пенсія». Так, Н. М. Стаховська під пенсією розуміє диференційовану грошову форму утримання непрацездатних громадян та громадян похилого віку у встановлених законодавством випадках за рахунок суспільства. До її характерних ознак дослідниця відносить: грошову форму пенсії; періодичність та регулярність виплати; індивідуально визначений постійний (відносно) розмір; роль основного джерела існування; диференціацію розмірів пенсій залежно від розміру колишнього трудового заробітку (розміру страхових внесків до Пенсійного фонду) [18, с. 102, 103].

У дисертаційній роботі С. М. Сивак «Правові проблеми пенсійного забезпечення в Україні» (1999 р.) запропоноване таке визначення пенсій: «пенсії – це передбачене законом або договором систематичне матеріальне забезпечення непрацездатних за рахунок спеціальних пенсійних фондів у зв'язку з настанням таких пенсійних ризиків, як старість, інвалідність, втрата годувальника у розмірі, пропорційному їх трудовому (страховому) стажу» [19, с. 13], а у статті «Проблеми законодавчого закріплення поняття «пенсія»» (2005 р.) дослідниця зазначає, що пенсії – це грошове зобов'язання держави чи уповноваженого нею суб'єкта, яке виплачується особі з метою її утримання на підставах, на умовах, у розмірі та в порядку, передбаченому законом співвідносно зі страховим стажем особи та доходом, який є основою для її пенсійних внесків [20, с. 255].

Як можна побачити, відомі вчені Радянського Союзу основною ознакою пенсії вважали її аліментарний характер. Нагадаємо, що аліментарність – це необумовленість надання пенсії зустрічними діями забезпечуваної особи; тобто без попереднього або подальшого відшкодування (у

повному обсязі) виплачених коштів. Так, Є. І. Астрахан указував, що пенсійне забезпечення за своєю природою є не платою за працю, а аліментарним забезпеченням необхідними засобами існування тих, хто вже не працездатний внаслідок досягнення певного віку чи інвалідності; або внаслідок непрацездатності через неповноліття і потребу в матеріальному забезпеченні у зв'язку із втратою годувальника. Вчений наголошував, що пенсійне забезпечення надається не безпосередня винагорода за виконану працю, тому що ця праця вже була цілком оплачена у свій час у міру виконання роботи [21, с. 52-53]. Протилежної точки зору дотримується І. М. Сирота, підкреслюючи, що пенсія – це не благодійна акція, не дарунок держави. Пенсія – це зароблена працею приватна власність громадянина, право на яку, згідно зі ст. 41 Конституції України, охороняється законом. Вчений звертає увагу на те, що пенсія повинна відповідати принципу: як працювала людина протягом трудової діяльності, стільки має одержати у старості [22, с. 144].

Слід зазначити, що позиція Є. І. Астрахана та інших вчених стосовно аліментарного характеру пенсій не відповідає реаліям сьогодення, оскільки сучасна пенсійна система України базується на страхових засадах, що означає, що людина протягом усього життя своєю працею та страховими внесками заробляє собі пенсію.

Законодавець у ст. 1 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» дає таке визначення поняття «пенсія»: це щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або члени її сім'ї у випадках, визначених цим Законом.

Як можна побачити, поняття «пенсія» законодавець звузив до солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, однак, як уже зазначалося вище, сьогодні, крім солідарної

системи, законодавство передбачає ще й накопичувальну та недержавну систему пенсійного страхування, а також систему державного пенсійного забезпечення. Таким чином, вважаємо, що цю дефініцію можна залишити визначення терміна «пенсія в солідарній системі». Якщо ж говорити про узагальнюючу категорію «пенсія», то, спираючись на Конституцію України, національні пенсійні закони та напрацювання вчених як радянської доби, так і сучасних російських та українських правознавців у сфері пенсійного забезпечення, можна запропонувати таке визначення: «Пенсія – це грошові виплати, які призначаються за рахунок коштів пенсійних фондів із метою утримання особи на підставах, на умовах, у розмірі та порядку, передбаченому законом».

Однак певні зв'язки в пенсійній системі існують не тільки навколо пенсій. Так, ст. 9 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» поряд із різновидами пенсій (пенсія за віком; пенсія у зв'язку з інвалідністю внаслідок загального захворювання (у тому числі каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства); пенсія у зв'язку з втратою годувальника; довічна пенсія з установленим періодом; довічна обумовлена пенсія; довічна пенсія подружжя; одноразова виплата) передбачає і соціальні послуги у солідарній системі за рахунок коштів Пенсійного фонду.

Отже, пенсійну систему необхідно визначити як сукупність правових, економічних та організаційних норм та інститутів, мета яких – надання фізичним особам пенсій та інших видів соціального забезпечення за рахунок коштів пенсійних фондів.

Слід зазначити, що особливе місце в сучасній пенсійній системі посідає Пенсійний фонд України. Так, цей фонд є центральним органом виконавчої влади, що здійснює керівництво та управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, провадить збір, акумуляцію та облік страхових внесків, призначає пенсії та готує документи для їх виплати,

забезпечує своєчасне і в повному обсязі фінансування та виплату пенсій, допомоги на поховання, інших соціальних виплат, які згідно із законодавством здійснюються за рахунок коштів Пенсійного фонду України, здійснює контроль за цільовим використанням коштів Пенсійного фонду України. Діяльність Пенсійного фонду України спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра праці та соціальної політики України.

Що стосується інших пенсійних фондів, то Накопичувальний фонд в Україні ще не сформований. Так, відповідно до ст. 78 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» Накопичувальний фонд створюється Пенсійним фондом як цільовий позабюджетний фонд. Адміністративне управління Накопичувальним фондом здійснює виконавча дирекція Пенсійного фонду. Управління пенсійними активами Накопичувального фонду здійснюється компаніями з управління активами. Рахунки Накопичувального фонду відкриваються виконавчою дирекцією Пенсійного фонду в зберігачі.

Досі недостатньо розвинуте недержавне пенсійне забезпечення, а разом з ним і недержавні пенсійні фонди. Відповідно до ст. 6 Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» недержавні пенсійні фонди створюються на підставі рішення засновників та не мають на меті одержання прибутку для його подальшого розподілу між засновниками. Недержавне пенсійне забезпечення є для пенсійних фондів виключним видом діяльності. Проведення пенсійними фондами іншої діяльності, не передбаченої цим Законом, забороняється. Активи пенсійного фонду (пенсійні активи) формуються за рахунок внесків до пенсійного фонду (пенсійних внесків) та прибутку (збитку) від інвестування пенсійних внесків. Пенсійні фонди можуть утворюватися як відкриті пенсійні фонди, корпоративні пенсійні фонди та професійні пенсійні фонди.

Слід відзначити, що пенсійна система становить підсистему в системі більш ви-

сокого порядку, що теж є ознакою систем в системі соціального забезпечення. До цієї системи входять також система соціальних допомог та система соціальних послуг. Кожна з цих систем утворює відносно самостійну систему з власним внутрішнім складом. Усі вони активно взаємодіють, у результаті чого здійснюється нормальне функціонування системи соціального забезпечення в цілому.

Спираючись на національне законодавство, можна говорити про функціонування в Україні змішаної багаторівневої пенсійної системи. Так, поряд із тривірневою системою пенсійного страхування існує система спеціального пенсійного забезпечення. Остання запроваджена для окремих

категорій громадян, які через певні обставини потребують інших підходів до пенсійного забезпечення. Це державні службовці, прокурорсько-слідчі працівники, народні депутати, судді, науково-педагогічні працівники, військовослужбовці, особи начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ України, особи начальницького складу податкової міліції, особи начальницького і рядового складу Державної кримінально-виконавчої служби України, особи начальницького і рядового складу органів і підрозділів цивільного захисту, особи начальницького і рядового складу державної пожежної охорони тощо.

Література

1. Миронова Т. К. Профессиональное пенсионное страхование // Дело и право. – 1996. – № 4. – С. 53 – 56.
2. Захаров М. Л., Тучкова Э. Г. Пенсионная реформа в России 1990 г.: Хорошее начало и печальные результаты // Государство и право. – 1993. – №3. – С. 20 – 24.
3. Некоторые вопросы международных дискуссий по пенсионной реформе // Пенсия. – 1998. – № 10. – С. 38 – 42.
4. Захаров М. Л. Единая система пенсионного обеспечения в СССР: становление, функционирование и перспективы (правовое исследование): Автореф. дис. ... докт. юрид. наук. – М., 1978. – 36с.
5. Седельникова М. Г. Правовое регулирование пенсионного страхования в Российской Федерации: Дис. ... канд. юрид. наук. – М., 2002. – 217 с.
6. Философский энциклопедический словарь / Под ред. В. Н. Садовского. – М.: Энциклопедия, 1983. – 940 с.
7. Спиркин А. Г. Основы философии. – М.: Изд-во Политической литературы, 1988. – 592 с.
8. Аверьянов В. Б. Функции и организационная структура органа государственного управления. – К.: Наук. думка, 1979. – 150с.
9. Афанасьев В. Г. Системность и общество. – М.: Политиздат, 1980. – 368 с.
10. Садовский В. Н. Основание общей теории систем. – М., Наука, 1974. – 279 с.
11. Козлов Ю. М. Управление народным хозяйством. В 2-х ч. Ч. 2. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1971. – 167 с.
12. Ігонін Р. В. Система суб'єктів виконавчого провадження // Молодь у юридичній науці: зб. тез доповідей Між народ. наук. конф. мол. вчених «Треті осінні юридичні читання». – Хмельницький: В-во ХУУП, 2004. – 335 с.
13. Блауберг И. В., Юдин Е. Г. Становление и сущность системного подхода. – М.: Наука, 1973. – 270 с.
14. Тюхтин В. С. Системно-структурный подход и специфика философского знания // Вопросы философии. – 1968. – №11. – С. 42 – 51
15. Андреев В. С. Социальное обеспечение в СРСР (Курс лекций). – М., 1969.
16. Зайкин А. Д. Правоотношения по пенсионному обеспечению. – М.: Изд-во моск. ун-та, 1974. – 191 с.
17. Гущин И. В. Советское право социального обеспечения: вопросы теории. – Минск: На-ука и техника, 1982. – 176 с.
18. Стаховська Н. М. Відносини в праві соціального забезпечення: Дис. на здобут. наук. ступ. канд. юрид. наук. – К., 2000. – 202 с.

19. Сивак С. М. Правові проблеми пенсійного забезпечення в Україні: Автореф. дис. на здобут. наук. ступ. канд. юрид. наук. – К., 1999. – 18 с.

20. Синчук С. Проблеми законодавчого закріплення поняття «пенсія» // Вісник Львів. ун-ту. Серія юридична. – 2005. – № 41. – С. 251 – 256.

21. Астрахан Е. И. Принципы пенсионного обеспечения рабочих и служащих в СССР. – М.: Госюриздат, 1961. – 127 с.

22. Сирота И. М. Право социального обеспечения в Украине. – Х.: Одиссей, 2004. – 384 с.

УДК 342.565

М. І. ЦУРКАН,
*заст. Голови Вищого
адміністративного суду України*

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТУ ПРОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Подальше становлення і розвиток правових та організаційних засад адміністративного судочинства в Україні потребує як удосконалення чинного Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ), так і проведення наукових досліджень щодо теоретичного забезпечення функціонування адміністративних судів. Необхідно зазначити, що останнім часом активізувалися як наукові пошуки і дослідження основних категорій адміністративного судочинства [1], так і законодавча діяльність щодо змін і доповнень до КАСУ. Водночас, деякі питання до цього часу не мають належного науково-теоретичного висвітлення. Однією із таких науково-теоретичних прогалин є питання щодо особливостей розгляду спорів про проходження публічної служби. Безперечно, що в одній статті неможливо розглянути всі аспекти даної проблематики, тому дана робота буде присвячена такому важливому питанню, як поняття та зміст проходження державної служби. Предмет нашої уваги час від часу ставав об'єктом досліджень учених-юристів, зокрема, Д. М. Бахраха, Ю. П. Битяка, В. Л. Коваленка, Л. В. Ковалю, Д. М. Овсянка, О. В. Петришина, В. Л. Романова та ін., роботи яких і стали методологічним підґрунтям для даної статті. Тим не менше, деякі питання до цього часу залишаються не вирішеними.

Проходження державної служби є центральним інститутом у системі державної служби, через який практично реалі-

зується її основне призначення. Проходження державної служби – це тривалий процес, який починається з виникнення державно-службових відносин, тобто з моменту заміщення особою державної посади, з подальшим переміщенням службовця по службі, проведенням оцінювання та атестації державних службовців, і завершується їх припиненням.

У загальному значенні проходження державної служби – це динаміка службового статусу особи, яка обіймає посаду на державній службі, тобто має статус «державний службовець». Це процес перебування особи на державній посаді, під час якого вона здійснює певні владно-розпорядчі, консультативно-дорадчі або керівні функції, виконує покладені на посаду, що обіймається, повноваження від імені та за дорученням держави, і таким чином здійснює власну службову кар'єру.

Для розкриття поняття «проходження державної служби» слід виходити з функціонального змісту державної служби. Визначення державної служби містить чинний Закон України «Про державну службу»: «Державна служба – це професійна діяльність осіб, які обіймають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та одержують заробітну плату за рахунок державних коштів» [2]. Закон не містить конкретизації мети проходження державної служби. Цією метою є практичне виконання завдань і функцій держави